

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

9. De Renuntiatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

TITULUS IX.

De Renuntiatione.

SUMMARIUM.

1. Renuntiatio quid?
2. Renuntiatio tacita quæ?
3. Renuntiatio expressa.
4. Renuntiatio quando fieri possit sine superioris auctoritate?
5. Beneficia ingredientis religionem quando vacent?
6. Renuntiatio debet fieri ex causa, & quali?
7. Episcopus vovens ingredi religionem an teneatur resignare Episcopatum & ingredi?
8. De resignatione conditionali in favorem alterius; & coram quo fieri possit?
9. Resignatio facta coram Episcopo in favorem tertij cum clausula non aliter &c. an possit acceptari rejecta conditione?
10. Resignans an possit sibi reservare fructus vel pensionem ex beneficio?
11. De renuntiatione permutationis causa remissive.
12. Resignans beneficium an & quando possit pœnitere?
13. De resignatione facta per Procuratorem, & qualiter ejus mandatum revocetur?
14. Regula Cancell. de Infirmis resignantibus, ubi & de resignatione beneficiorum facta ante promotionem, item de publicatione resignationum, remissive.
15. Resignatarum beneficiorum fructus ad quem pertinent?

Renuntiatio unius plerumque facit locum promotioni alterius: ipsique Prælati promoti, ad novam dignitatem, priora beneficia dimittere debent, ut supra vidimus. Hinc subjungitur in præfenti, *de renuntiatione*, seu, ut vulgò appellatur, resignatione dignitatis vel beneficij.

Renuntiatio, seu *resignatio* est spontanea beneficij dimissio. Dicitur, *spontanea*, ut excludatur legitima privatio; nisi quòd subinde ad honoris conservationem beneficij, vel dignitate privandus ad liberam resignationem ex gratia Episcopi admittatur. Item etiam dolus & metus in resignatione abesse debet, aliàs resignatio irritanda, &

resignans ad beneficium restituendus erit. *cap. 3. & 4. De his, quæ vi metus ve &c.* Renuntiatio duplex est, tacita & expressa.

Tacita, quæ fit facto aliquo resignationem significante, vel ex dispositione juris importante, ut si Clericus in minoribus constitutus matrimonium contrahat. *cap. 1. & passim de Clericis conjugatis*. Si quis alterum beneficium cum priore incompatible suscipiat. *cap. de multa. 28. de Præbendis. & extravag. execrabilis. 22. eodem*. Item exemplum habetur in *cap. ex ore. 3. De his, quæ fiunt à majore parte capituli*: ubi habens jus ex literis Apostolicis ad quandam præposituram, dicitur juri suo renuntiasse, quòd illi, qui à Capitulo in Præpositum electus fuit, reverentiam Præposito debitam exhibuerit. Quando autem aliquis habens literas pro beneficio ad collationem Capituli pertinente submittit se gratiæ Capituli, per hoc non videtur renuntiasse juri literarum suarum, ut notant Doctores communiter, in *cap. veniens. 13. hęc tit.* quando enim adversarius est potens, videntur hæc verba esse potius urbanitatis, & habere in se tacitam protestationem, ut si non gratiæ, tunc juri locus esse debeat. Panorm. in *d. cap. veniens. n. 5.*

Expressa renuntiatio est, quæ fit verbis expressis coram legitimo superiore eam acceptante; igitur regulariter beneficium sine superioris consensu dimitti non debet, & dimittens per censuras ad reassumendum (nisi superior malit renuntiationem ratam habere, quia renuntiatio valet in præjudicium renuntiantis, non superioris) compelli potest, & aliâ pœnâ arbitrariâ puniri. *c. admonet. 4. & ibi Gloss. & DD. hoc tit.* adeò ut consuetudo contraria invalida, & corruptela censenda sit. *c. cum venerabilis. 7. de Consuetudine*. Et quidem consensus

sentus immediati superioris Ecclesiastici requiritur, quo nomine etiam inferior Episcopo venit, si ad eum jure speciali institutio & delimitatio in beneficio pertineat. *Panorm. in c. quod in dubiis. 8. hoc tit. n. 6.* In manibus autem Laici licet is Notarius Curiae Ecclesiasticae sit, vel Patronus beneficii, renuntiatione fieri non potest: & sic renuntians in poenam est beneficio privandus. *dicto cap. quod in dubiis. & ibi Barb. num. 3. hoc tit.*

¶ Dico regulariter ad renuntiationem requiri superioris auctoritatem. Excipitur I. Summus Pontifex, qui cum superiorem in terris non habeat propria auctoritate renuntiare potest. *cap. r. h. tit. in 6.* II. Excipiuntur, qui plenum jus in beneficio non habent, uti sunt clerici tantum, & necdum confirmati, vel habentes literas Apostolicas ad beneficium vacans vel vacaturum.

III. Qui habent jus litigiosum, possunt recedere a lite, & dimittere jus suum, si prius non fuerunt in pacifica possessione; non autem propterea beneficium sic dimissum acquireretur litis adversario, nisi probet jultum titulum: quia beneficium per transactionem, vel compositionem absque canonica institutione obtineri non potest, *cap. r. de R. J. in 6.* in curia tamen si unus ex colligantibus cedat, vel decedat lite pendente, tunc ad succedendas lites solet alter colligans potius, quam extraneus in beneficio futrogari juxta Reg. Cancell. *de Surrogandis colligantibus.* IV. Inferiores beneficiati (secus est de Episcopis *c. nisi. 10. hoc tit.*) ad religionem perita tantum licet non obtenta licentia sui Ordinarii transire possunt. *arg. cap. licet. 18. de Regularibus cap. dua sunt. 2. causa 19. quest. 2.* Gloss. *in d. c. admonet. 4. v. inconsolid.* *hoc tit.* beneficia tamen ipsorum non vacant, nisi secuta professione, quod multi

Doctores volunt procedere, tamen prius intuitu ingressus in religionem ea resignarint, ne a licito regressu impediatur. Videatur text. in Concilio Trident. *sess. 25. de Regularibus. c. 16.* & DD. *ibid. cit. apud Barb. num. 13. &c.*

Porro resignatio coram superiore legitima & gravi causa fieri debet, quae causa recensentur in *c. nisi. 10. hoc tit.* juncta Bulla Pii V. *Quanta Ecclesiae*, & ob faciliorem memoriam per Interpretes sequentibus versiculis comprehenduntur.

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis.

Quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit.

Est autem harum causarum cognitio facienda, talis enim *debilitas* ob tenuum, vel morbum esse debet, quae impotentem reddat ad officium pastorale; alias locum habet, quod dicit Pontifex *in cap. r. l. r.* quod *vergente deorsum conditione corporea, fervor spiritus in sublime conscendat.* Deinde talis *ignorantia* intelligitur, quae cum ipsam Ecclesiam utiliter regere nequeat; coeteroquin competens scientia toleratur, & *imperfectum scientiae* inquit Innoc. III. *in d. c. nisi. potest supplere perfectio caritatis.* Item talis conscientia *criminis* facultatem resignandi praebet, propter quod ipsius officii executio etiam post peractam poenitentiam suspenditur, uti crimen homicidii, simoniae & alia crimina probata in judicio, ex quibus sequitur infamia, *arg. c. fin. de Temp. ord.* Gloss. *in d. c. nisi. in V. sed dum axat.* Illa quoque *irregularitas* solum causa renuntiationis est, in qua non solet facile dispensari ut in *bigamia, homicidio voluntario*, &c. Secus in illegitima natiuitate, si ea sit occulta, & aliquis non sit imitator

paternæ incontinentiæ, *d. c. nisi*. Itæ vero causa tam ponderans, *in sup. d. cap. nisi*, principaliter circa Episcopos (quorum resignationem tantum Summus Pontifex recipere potest ob vinculum spiritualis matrimonij) requiritur. Sed Pius V. in Bulla quæ incipit: *Quanta Ecclesie Dei*, id ipsum ad resignationes quorumlibet beneficiatorum extendisse videtur, adeo, ut resignationes sine iustis causis in *d. Bulla* expressis ab Ordinarijs receptæ nullæ & invalidæ sint; attamen hanc Bullam non esse ubique usû receptam testatur Zypæus in *Analyti Jur. Pont. hoc tit. sub. num. 1*. Præsertim cum hodie non sit Clericorum penuria, & jure communi non videatur in inferioribus beneficiis specialis aliqua causa ad resignationem desiderata, idè consuetudo obtinuit, ut etiam sine graviore causa ex libera voluntate resignationes admittantur.

7 De Episcopo vovente Religionem hoc loco solet moveri quæstio, an teneatur resignare Episcopatum, & implere votum? Ratio dubitandi est, quod tale votum sit in præjudicium melioris boni, cum pastorale officium videatur opus magis meritorium, quam vita contemplativa Religiosorum, ut colligitur ex textu *d. cap. nisi 10. hoc t.* Tale votum valere quidem, sed habere in se conditionem affirmativam, si Papa consenserit, & idè teneri voventem, quantum in se est, hunc consensum petere, cum pluribus alijs docet Barb. in *Collect. ad c. pen. de Voto. sub. num. 5*. Ad rationem dubitandi potest dici, ex iudicio Summi Pontificis pendere, quinam singulis casibus, consideratis personæ qualitibus, & circumstantijs sit status melior, & ad æternam salutem securior, magisque meritorius. Quod verò dicitur, Episcopatum esse statum perfectiorem, id DD. intelligunt de perfectione activâ, quatenus Episcopo incumbit per

rectam gubernationem sibi subditos ad perfectionem vitæ Christianæ deducere: non autem de perfectione passivâ, quæ est in ipsa Episcopi persona, quæ potius supponitur, quam quod Episcopatus ad eam directè promoveat, ut ait Paul. Laym. in *Theol. mor. lib. 4. tract. 4. c. 2. num. 14. in fin.*

Renuntiatio expressa subdividitur in *puram & conditionalem*.

Pura est, quæ sit simpliciter sine reservatione aut restrictione aliqua: *conditionalis* verò, quæ sit sub certo modo aut conditione. Talis resignatio *conditionalis* est I. quæ fit in personâ certâ favorem, ut illi, & non alteri conferatur beneficium renuntiatum. Hæc *renuntiatio* coram Episcopo, vel alio Ordinario, excepto Summo Pontifice, fieri nequit, ne resignationes beneficiorum speciem quamdam hereditariæ successions, quam Sacri canones semper deseantur, volentes beneficia secundum merita personarum distribui, acquirant. Parisius de *Resonat. benefic. lib. 1. quæst. 3. n. 1*. ubi dicit, hanc sententiam esse communem omnium doctrinam & in praxi observatam.

Quod si quis simpliciter resignaverit, & per modum recommendationis potius, quam rigorosæ obligationis Episcopo, certam aliquam personam nominaverit, non esse jure prohibitum, quin Episcopus possit personæ commendatæ, si idonea fuerit, illud beneficium conferre, docet Zoëlius ad *tit. Decret. al. de Simonia. n. 72*. Covar. *Var. Resol. lib. 1. c. 5. n. 5*. necessitate autem aliquâ non obstringetur Episcopus, nec injuriam faciet nominato, si alteri conferat: cum enim resignatio in favorem tertii sit prohibita, non potuit illi nominato jus aliquod ex hac nominatione acquisitum fuisse, & consequenter nec injuria per denegatam collationem irrogari. Ad Bullam Pii V. quæ inci-

incipit: *Quanta Ecclesia*. & prohibet omnem successoris in beneficio designationem, responderi Zoëlius. d. loco eam explicari posse de ipsis collatoribus, ut nulli firmam aliquam promissionem vel obligationem de succedendo in beneficio faciant. Item quod ex eadem Bulla Pii V. juxta declarationem Cardinal. apud Garc. de Benef. p. 9. c. 2. n. 211. & p. 11. c. 3. num. 266. beneficia resignata non possint conferri vel admittentium resignationem, vel resignantium consanguineis, vide, quae dicemus infra ad T. de Filiis Presbyterorum sub. n. 3.

9. Quid autem si resignans addiderit clausulam, quod non aliter interdat resignare, quam in favorem tertii, an Episcopus poterit talem resignationem acceptare, & rejecta conditione sive clausula, alteri quam designato conferre? Ita existimat Covar. d. loc. eod. quod Episcopus talem conditionem utpote contra jura non teneatur observare. Verum probabilius cenfeo cum Zoëlio. cit. n. 73. talem resignationem ab Episcopo acceptari, vel acceptari & conditionem rejici non posse. Ratio prioris est, quia juxta dicta resignatio in favorem tertii cum aliqua obligatione coram Episcopo fieri non potest. Ratio autem posterioris datur a Zoëlio, quod actus conditionatus, cum suspendat voluntatem, debeat vel totus ut ponitur acceptari, vel totus rejici. Videtur mihi addenda & alia ratio, quod conditiones impossibiles (quales etiam sunt, quae contra jura ponuntur ut hic, l. filius 6. ff. de Condition. 15. Institutionum) vitient, & irritos reddant regulariter (excepto matrimonio c. ult. de Conditionibus appes.) omnes contractus, & actus inter vivos, quamvis in ultimis voluntatibus, quibus quantum ad favorem quoad hoc annumeratur matrimonium, vitientur & irritantur, si impossibiles. 11. Inst. de Inuti-

libus stipulationibus. l. non solum. 31. ff. de Oblig. & act.

II. Fit resignatio *conditionalis*, si resignans reserret sibi fructus aut pensionem ex beneficio resignato, vel expensas in obtentione aut lite circa beneficium factas. Haec resignatio etiam coram Episcopo, vel alio collatore, quam Summo Pontifice, regulariter fieri non potest, idque ex duplici capite; tum quod beneficia Ecclesiastica debeant sine diminutione, hoc est, sine cuiuslibet novi oneris impositione conferri, ut dicemus infra Lib. III. in Tit. Ut Ecclesiast. benef. sine dimin. confer. tum, quod talis resignatio in effectu sit permutatio beneficii pro parte fructuum, & reddituum, fructus autem & redditus a beneficio separati, cum sint res temporales, esset permutatio rei spiritualis pro temporali, consequenter simoniaca. Interim tamen quia praeter Summum Pontificem etiam certis casibus Episcopus potest pensiones in beneficiis constituere, ut si aetate decrepitus aut infirmus, habens beneficium litigiosum, pro bono pacis resignare velit, teste Barb. de Officio Episc. allegat. 85. sub n. 11. ideo nihil obstat, quin Episcopus possit simpliciter & pure resignanti talem pensionem ex causa constituere, vel ipse resignaturus, ut securior sit, eam ob rem ante resignationem supplicare Episcopo. Quod si pensio sit erecta vel erigenda in titulum cum obligatione aliqua Divini officii v.g. certarum missarum, Breviarum, Horarum. B. Virg. &c. tunc sicut talis pensio beneficii nomine censetur, ita etiam beneficium resignatum recte pro ea commutari potest. Videatur Suarez. de Simonia, lib. 4. c. 35. n. 21. & seqq. Layman. in Theol. moral. lib. 4. tract. 10. c. ult. §. 5. n. 52. & seqq.

III. Renuntiatio *conditionalis* est ex causa permutationis; quando enim Clerici sua

sua inter se beneficia permutare volunt, necesse habent, ut ea prius in manus Ordinarii sui resignent exprimentes, quòd hæc resignatio non sit absoluta, sed sub conditione permutationis, quâ de re inferius in Lib. III. in Tit. de Rerum permutatione tractabimus.

12 Porro *renuntiatione factâ*, & à superiore *admissâ* non est amplius locus pœnitentiæ, sed resignans etiam invitus compelli potest ad dimittendam beneficii possessionem, c. 3. c. 6. & 12. h. 111. Dico *renuntiatione admissâ*: antequam enim superior acceptarit, & res integra esse deherit, potest resignans pœnitere, cap. lecta. 14. h. 111.

13 Si procuratorem aliquis miserit ad resignandum potest quidem etiam re integrâ pœnitere, & mandatum procuratoris revocare, ita tamen, ut hæc revocatio Procuratori intimetur, aliâs validè procedet ad resignationem, licet in absentia ejus mandatum revocatum sit. *Clem. un. hoc tit.* quamvis secus sit in matrimonio, ad quod contrahendum missus procurator, etiam in absentia & inscius revocari potest ob favorem libertatis matrimonialis c. *fin. de Procurat. in 6.* In aliis autem contractibus non ita se habet. l. *si precedente. 58. ff. Mandati.* & mandatum procuratoris non internâ voluntate principalis, & quidem ipsi Procuratori innotescente revocari debet, ne aliâs principales allegando internum vel occultum disensum quosvis suorum procuratorum contractus facillè impugnare, & evertere cum magno aliorum præjudicio valeant.

Morte principalis quoque revocatur mandatum Procuratoris. §. *item. 10. Inst. de Mandato. Clem. fin. de Procurat.* quod quidem dubium non habet, si res adhuc integra sit, & Procurator nihil circa re-

renuntiationem egerit; quòd si verò jam libellum *renuntiationis* superiori porrexerit, adeoque in negotio processerit, insinuat quidem textus. d. *Clem. fin. ibi: etiam quoad negotia jam incipit.* mandatum Procuratoris nihilominus expirare. Contrarium tamen observari in Curia ex *decisionibus Rotæ*, & quibusdam extravag. Alexandri VI. & Leonis X. tradit Parisius de *Resignatione beneficiorum lib. 9. c. 24. n. 14. & seq.* Sed quid si principalis mortuus fuerit re integrâ, & Procurator hujus mortis ignarus processerit? Videbitur forte validè processisse ad resignationem, ut beneficium non per mortem, sed per resignationem, ponamus in favorem tertii, vacare intelligatur: tum argumento à revocatione non intimata, de qua paulo ante dictum; tum quòd ita jure civili *dicto §. 10.* constitutum sit, & procedenti detur mandati actio. Nihilominus invalidam esse resignationem communis receptum est, teste Parisio *dicto l. n. 3.* quia post mortem principalis nihil amplius est in ejus vel hæredum potestate, quod resignari possit, cum beneficium vacans statim devolvatur ad ordinarii collatoris potestatem. Non obstat paritas ducta à revocatione non intimata: nam quando vivo beneficiato mandatum procuratoris revocatur, beneficium est adhuc penes principalem, ergo nihil obest, quin à Procuratore jure sic permittente in *Clem. fin. hoc tit.* resignari possit. Jus civile verò in *dicto §. 10.* accipiendum est de aliis rebus nostri patrimonii, quæ ad ipsos hæredes transeunt.

Speciale est circa resignationes beneficiorum ex regula Cancellariæ: *De viginti*, sive *De infirmis resignantibus*. quòd si quis infirmus resignet beneficium, & intra 20. dies moriatur, beneficium vacet non per resignationem, sed per mortem: quod propter

properea sic statutum est, ne infirmi in praedictum Ordinariorum, vel habentium gratias expectativas possint per resignationem talia beneficia in tertium fraude plerumque interveniente transferre; de qua regula videatur prolixè Parisius *lib. 12. per titulum*. & quæ dicemus inferius in *Lib. III. in Tit. de Præb. s. 3. n. 29. & seq.* Item de resignatione beneficiorum, quæ fiunt ante promotionem. *d. s. 3. num. 36.* Item & de publicatione resignationis faciendâ per eum, cui beneficium resignatum collatum, vid. in dict. tit. *de Præbendis sub num. 17. v. s. octavo.*

16 Fructus beneficiorum post resignationem vel mortem beneficiati ad quem pervineant, tradit Joann. Honorius *hoc tit. sub. n. 14. v. s. si n. c. i. s.* cum cit. ibidem, nimirum quod fructus naturales, & industriales à solo separati usque ad diem admiffæ resignationis debeantur resignanti, etiam si prædia frugifera essent locata, & dies solutionis nondum advenisset, quia sufficit, quod fructus, quorum causâ solutio faciendâ est, tempore prædicto essent collecti; fructus verò civiles, qui proveniunt ex re non producente naturaliter fructus, ut ex locatione ædium, quorum dies solutionis tempore acceptatæ resignationis nondum advenit, sicut & fructus naturales pendentes, qui censentur pars fundi, debeantur successori. Vid. Hon. *d. l. & citati apud eundem.*

TITULUS X.

De Supplenda Negligentia Prælatorum.

SUMMARIA.

1. Negligentia qualiter suppleatur in collatione beneficiorum
 ENGEL IN DECRET. LIBER I.

- 2. Negligentiam exemptorum aliquando supplet Episcopus: item & delegati Papalis.
- 3. Negligentiam Episcopi supplet Archiepiscopus.
- 4. An etiam circa viam appellationis?
- 5. Justitia delegata & prorogata differunt.
- 6. & 7. Explicatur tex. in c. 1. h. t. in 6.
- 8. Explicatur tex. in c. nullus 17. de jure Patronatû.

NE per negligentiam, & incuriam Prælatorum Ecclesijs aut subditis temporale aut spirituale damnum eveniat, rectè tum hic in præsentî tit. tum sæpiùs alibi jure constitutum est, ut officium, potestas, & jurisdictio inferiorum Prælatorum in illo casu, in quo sunt negligentes, ad Superiorem devolvatur.

Porro capitula potiora in hoc tit. posita loquuntur de *supplenda negligentia*, quæ in collatione beneficiorum committitur; etenim ex Concilio Lateranensi beneficia intra 6. menses computandos à die innotescantis vacationis conferenda sunt, quo termino elapso ab inferiore Prælato. v. g. Abbate, Præposito, cui jus conferendi ex privilegio, vel præscriptione competit ad Episcopum, ab Episcopo ad Capitulum, à Capitulo ad Archiepiscopum, ab hoc denique ad Summum Pontificem devolutio fiet, ut traditur in *Lib. III. Decretalium. in Tit. de Præbendis.*

Præterea Episcopi in pluribus alijs causis præter beneficiorum collationem inferiorum Prælatorum negligentiam supplere possunt, & debent, & frequenter etiam *Exemptorum* tanquam *Sedis Apostolicæ delegati*, quæ causæ in alijs titulis pro exigentiâ materiæ enarrantur, & summatim tradit Barb. *de Officio Episcopi. p. 2. in princ. à n. 85. ubi. n. 102.* addit, quod Episcopus negligentiam Delegati Papalis auctoritate ordinariâ supplere possit juxta casum notabilem in *cap. significavit. 6. de Officio Ordinarij.* ubi causâ super incaltu duorum

ENGEL
 III